

Tussenevaluatie Kaderrichtlijn Water in Noord-Holland (nr. 2376272/2376270)

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is een Europese richtlijn, verankerd in de Nederlandse wetgeving. De doelstelling van de KRW is het realiseren en behouden van chemisch schoon en ecologisch gezond oppervlaktewater en grondwater. Dit is belangrijk voor onder andere een gezonde leefomgeving, landbouw de instandhouding van de natuur en de productie van drinkwater. De EU-lidstaten, waaronder Nederland, moeten de 'goede toestand' van grond- en oppervlaktewater uiterlijk in 2027 realiseren.

In deze toelichting informeren wij u over de Tussenevaluatie van de Kaderrichtlijn Water (KRW) voor de situatie in de provincie Noord-Holland. Op 20 december 2024 heeft het Kabinet met een brief¹ het koepelrapport van de Tussenevaluatie van de Kaderrichtlijn Water (KRW) aangeboden aan de Tweede Kamer. De brief en het koepelrapport gaan over de situatie in heel Nederland. In deze toelichting komen de huidige situatie, een prognose van het doelbereik en mogelijke aanvullende maatregelen van de provincie aan de orde.

Samenvatting

Momenteel voldoet in de provincie Noord-Holland geen enkel oppervlaktewaterlichaam aan de doelen van de KRW. Ongeveer 80% van de parameters (45 prioritaire stoffen, 8 fysisch chemische, 4 biologisch en 77 specifiek verontreinigde stoffen voor 89 waterlichamen) voldoet aan de norm, maar vanwege het 'one out, all out'-principe haalt geen enkel oppervlaktewaterlichaam de 'goede toestand'. Voor grondwater verkeren drie van de vier grondwaterlichamen in een 'goede toestand'. Één haalt het niet door een fosfaat-overschrijding.

Ondanks inspanningen van veel partijen liggen we in de provincie nog niet op koers om in 2027 overal een goede toestand te behalen. Dit is ook het geval in Nederland als totaal. Dit vraagt om een stevige inzet en uitvoering van alle afgesproken maatregelen. Daarnaast vraagt het om extra inspanningen van alle partijen die bij de KRW betrokken zijn. Zo ook van de provincie.

Aanvullende maatregelen

Voor het verbeteren van de oppervlaktewaterkwaliteit treft de provincie al een aantal maatregelen. Dit zijn:

- aanleggen natuurvriendelijke oevers in provinciale vaarwegen;
- het vispasseerbaar maken van provinciale sluizen;
- vth-taken indirecte lozingen;
- verbod gebruik glyfosaat op pachtgronden
- inrichtingsmaatregelen in Natura 2000 gebieden

Wij zien kans om nog een aantal aanvullende maatregelen te treffen die moeten bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Dit zijn:

- een aantal onderzoeks-, stimulerings- en communicatiemaatregelen onder andere met betrekking tot de bestrijding van de rivierkreeft;

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/12/20/kamerbrief-tussenevaluatie-krw>

- een mogelijkheid om een verbod op gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest in grondwaterbeschermingsgebieden en Natura 2000 gebieden te onderzoeken;

Daarnaast willen we nog de inzet van onze omgevingsverordening voor de verbetering van de waterkwaliteit buiten de grondwaterbeschermingsgebieden en Natura 2000 gebieden onderzoeken.

1. Huidige situatie

1.2 Algemeen oppervlaktewater

Oppervlaktewater voldoet niet aan de normen

De provincie heeft 89 aangewezen oppervlaktewaterlichamen (zoals meren, kanalen, stromen en plassen). In Nederland zijn er in totaal 750. Voor elk oppervlaktewaterlichaam gelden specifieke doelen voor ecologie en chemie.

Momenteel voldoet in de provincie ongeveer 80% van de 134 parameters (45 prioritare stoffen, 8 fysisch chemische, 4 biologisch en 77 specifiek verontreinigde stoffen voor 89 waterlichamen) aan de normen. Maar door het 'one out, all out'-principe haalt geen enkel oppervlaktewaterlichaam de 'goede toestand'. In Nederland is dit percentage vergelijkbaar. Van de getoetste normen is 13% niet toetsbaar (voornamelijk bestrijdingsmiddelen).

Uitdagingen en maatregelen

Ondanks de inspanningen liggen we in de provincie nog niet op koers om in 2027 overal een goede toestand te behalen, zo ook in Nederland. Dit vraagt om een stevige inzet en uitvoering van alle afgesproken maatregelen. Het interbestuurlijke impulsprogramma KRW dat in 2023² is gestart moet hierbij helpen. Daarnaast besluiten veel betrokken partijen tot aanvullende maatregelenpakketten. In Noord-Holland hebben het Waterschap AGV en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier al een besluit genomen over nieuwe maatregelen. Ook het Hoogheemraadschap van Rijnland bereidt een dergelijk besluit voor.

De extra maatregelen die nodig zijn, liggen vooral op het gebied van nutriënten (stikstof en fosfaat) en chemische stoffen. Nieuwe uitdagingen zoals nieuwe schadelijke stoffen, klimaatverandering en invasieve exoten, zoals de Amerikaanse rivierkreeft, vragen om blijvende inzet, ook na 2027.

Uitzonderingen en gevolgen niet halen doelen

In bepaalde gevallen kunnen er legitieme redenen zijn waarom doelen nog niet gehaald kunnen worden. Dit betreft bijvoorbeeld historische verontreinigingen in het grondwater of natuurlijke/historische nutriëntenbelasting. Deze uitzonderingen worden opgenomen in het stroomgebiedbeheerplan 2028–2033.

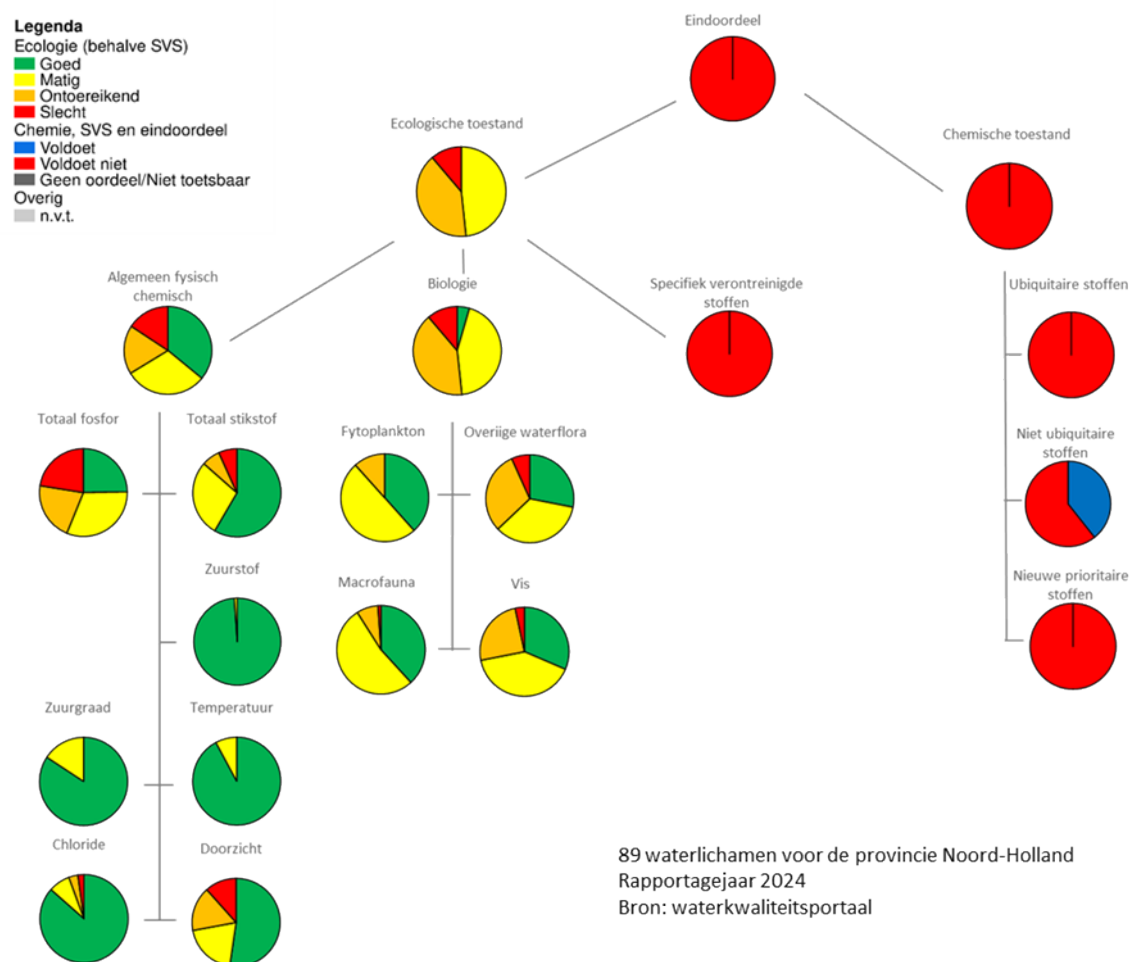
Indien het, ondanks de huidige inspanningen en extra maatregelen, niet lukt om de doelen te halen zullen er gevolgen zijn voor Nederland. In ieder geval krijgen we een boete uit Europa. De rijksoverheid is als systeemverantwoordelijke de aangewezen partij om de boete te betalen. Het

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/06/05/vormgeving-kaderrichtlijn-water-impulsprogramma>

en <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2024D27517&did=2024D27517>

rijk kan deze boete echter doorzetten naar decentrale overheden als deze partijen niet aan hun verplichtingen voor de KRW hebben voldaan. Naast een boete uit Europa zijn er mogelijk ook gevolgen voor lozingsvergunningen van bedrijven. Deze kunnen worden ingetrokken of bedrijven moeten extra voorzieningen treffen om vervuiling tegen te gaan. Dit kan ook voor vergunningen van activiteiten gelden zoals woningbouw, aanleg infrastructuur etc..

In onderstaand overzicht is het totaalbeeld van de provincie uitgewerkt (de toestand van de oppervlaktewaterlichamen van de drie Noord-Hollandse waterschappen afzonderlijk staat in bijlage 2). Dit overzicht volgt de beoordelingsmethodiek van de KRW (zie ook bijlage 3).

Bovenstaand overzicht laat zien dat het met een aantal parameters goed gaat (zoals zuurstof, zuurgraad en temperatuur). Er zijn echter ook parameters die compleet rood kleuren (specifiek verontreinigde en prioritaire stoffen) of vooral matig tot slecht scoren (fosfor, biologie algemeen). In de volgende paragrafen gaan we nader in op de chemische en ecologische toestand.

1.3 Chemische toestand

Chemische stoffen hebben een grote invloed op de waterkwaliteit. In onderstaande tabel staan de probleemstoffen in de provincie Noord-Holland, het aantal waterlichamen waar deze stoffen een probleem vormen en de mogelijke bron.

Tabel 1 Prioritaire stoffen die in provincie Noord-Holland de norm overschrijden

KRW prioritaire stoffen SGBP 2022-2027 – zoet	aantal WL	% WL niet voldoet	stoftype	mogelijke bron*	Alomtegen- woordig	prioritair gevaarlijk	Voldoen (jaar)
<i>som PBDE28, 47, 99, 100, 153, 154</i>	87	98%	PBDE (vlamvertragers)	atmosferische depositie, effluenten lozingen, ongezuiverd rioolwater	ja	ja	2033
<i>som heptachloor en cis- heptachloorepoxide</i>	87	98%	bestrijdingsmiddel	insecticide	ja	ja	2039
<i>som lineair en vertakte perfluorocetyl sulfonaat</i>	62	70%	PFAS	afval, RWZI, blusschuim, stortplaatsen, textiel, schoonmaakmiddelen	ja	ja	2039
<i>fluorantheen</i>	54	61%	PAK's	atmosferische depositie, RWZI, overig, consumenten	nee	nee	2033
<i>benzo(b)fluorantheen</i>	43	48%	PAK's	atmosferische depositie, bandenslijtage, binnenvaart	ja	ja	2033
<i>tributyltin (kation)</i>	27	30%	bestrijdingsmiddel	scheepvaart en visserij (anti-fouling)	ja	ja	2027
<i>benzo(ghi)peryleen</i>	25	28%	PAK's	atmosferische depositie en scheepvaart	ja	ja	2033
<i>irgarol</i>	10	11%	bestrijdingsmiddel	scheepvaart, recreatievaart (anti- alg)	nee	nee	2027
<i>benzo(k)fluorantheen</i>	7	8%	PAK's	bandenslijtage, atmosferische depositie, scheepvaart	ja	ja	2033
<i>benzo(a)pyreen</i>	6	7%	PAK's	verbranding fossielenbrandstoffen	ja	ja	2033
<i>nikkel</i>	3	3%	metalen	afvalverbranding, metaal- en textielindustrie, landbouw(kunstmest)	nee	nee	2033
<i>lood</i>	1	1%	metalen	Consumenten hengelsport en/of jacht (relict, nu stalen kogels)	nee	nee	2027

* hoofdzakelijk bepaald via emissieregistratie.nl

De KRW kent twee soorten stofgroepen: prioritaire stoffen en specifiek verontreinigde stoffen. De prioritaire stoffen (45 in totaal) zijn door de EU bepaald en gelden voor heel Europa. Deze stoffen bepalen de chemische toestand van een oppervlaktewaterlichaam. De specifiek verontreinigende stoffen heeft Nederland zelf bepaald. Deze stoffen doen mee in de beoordeling van de ecologische toestand. De normen hiervoor worden door Nederland vastgesteld.

De KRW-lijst bevat de prioritaire stoffen die aanzienlijke risico's met zich meebrengen voor het watermilieu en de daarbij betrokken ecosystemen. De stoffen die de grootste risico's met zich meebrengen, zijn geclassificeerd als prioritair gevaarlijk. De Europese Commissie heeft vastgesteld dat de lidstaten beheersmaatregelen dienen te implementeren, gericht op:

- het beëindigen van de emissies van prioritaire gevaarlijke stoffen
- het verminderen van de emissies van prioritaire stoffen

Stoffen worden opgenomen in de Europese lijst als zij in meerdere lidstaten als problematisch worden ervaren.

Voor de alomtegenwoordige of ubiquitaire stoffen geldt dat ze moeilijk afbreekbaar zijn en nog lang in hoge concentraties in het milieu aanwezig kunnen zijn, ook als alle mogelijke emissiereducerende maatregelen al zijn genomen.

Van de 45 prioritaire stoffen die onder de KRW genormeerd zijn, vormen polybroomdifenylethers (PBDE's), polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's), bestrijdingsmiddelen, biociden en metalen in Noord-Holland het grootste probleem. Deze komen in bijna alle oppervlaktewaterlichamen voor. De oorzaken van verontreiniging verschillen per stof. PBDE's zijn bijvoorbeeld gebruikt als brandvertragers, terwijl PAK's vrijkomen bij onvolledige verbranding. Zink wordt veel gebruikt in de bouw. Gewasbeschermingsmiddelen en biociden worden in de landbouw en andere sectoren gebruikt.

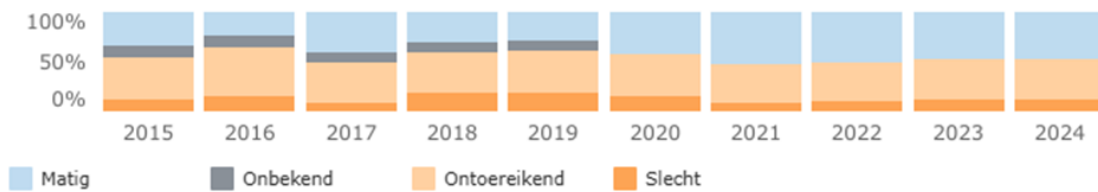
Zoals hierboven gemeld zijn er nog uitdagingen voor gewasbeschermingsmiddelen, biociden, metalen en industriële stoffen. Het impulsprogramma KRW heeft de resterende opgaven voor deze stoffen uitgewerkt. Er zijn circa 20 maatregelen geformuleerd om de chemische waterkwaliteit te verbeteren. Dit betreft onder andere betere monitoring en bronanalyse en de toelating bezien van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen door het Rijk. Het is de bedoeling dat het voorstel in het Bestuurlijk Overleg KRW op 24 september 2025 wordt vastgesteld. In dit overleg hebben onder andere het Rijk (ministers I&W en LVVN), IPO, Unie van Waterschappen zitting.

1.4 Ecologische toestand

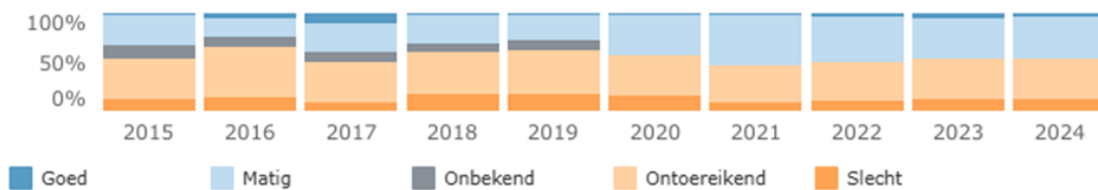
De ecologische toestand van oppervlaktewateren wordt beoordeeld aan de hand van vier biologische kwaliteitselementen: vis, macrofauna, fytoplankton en overige waterplanten, acht fysisch-chemische parameters en 77 specifiek verontreinigde stoffen. Momenteel heeft geen enkel oppervlaktewaterlichaam een goede ecologische toestand. Als we terugkijken (zie figuur 1) zien we dat er de afgelopen jaren wel een lichte verbetering is opgetreden. Deze verbetering gaat echter langzaam. De belangrijkste oorzaken voor het niet behalen van de ecologische doelen zijn te hoge nutriëntenconcentraties en specifiek verontreinigende stoffen (zie tabel 2), onnatuurlijke inrichting van waterlichamen en het beheer van wateren. Daarnaast spelen klimaatverandering en de opkomst van invasieve exoten, zoals de Amerikaanse rivierkreeft, een rol. Er zijn specifieke maatregelen nodig per sector om deze uitdagingen aan te pakken. Dit omvat onder andere

verbeteringen in de landbouwpraktijk, hydromorfologische maatregelen, ecologische waterbeheer en het aanpakken van vervuiling door chemische stoffen.

Hoofdniveau: Ecologie

Niveau 1: Biologie

Figuur 1 ontwikkeling Ecologie en Biologie in provincie Noord-Holland (https://geoapps.noord-holland.nl/dashboards/2024_002_KRW.htm)

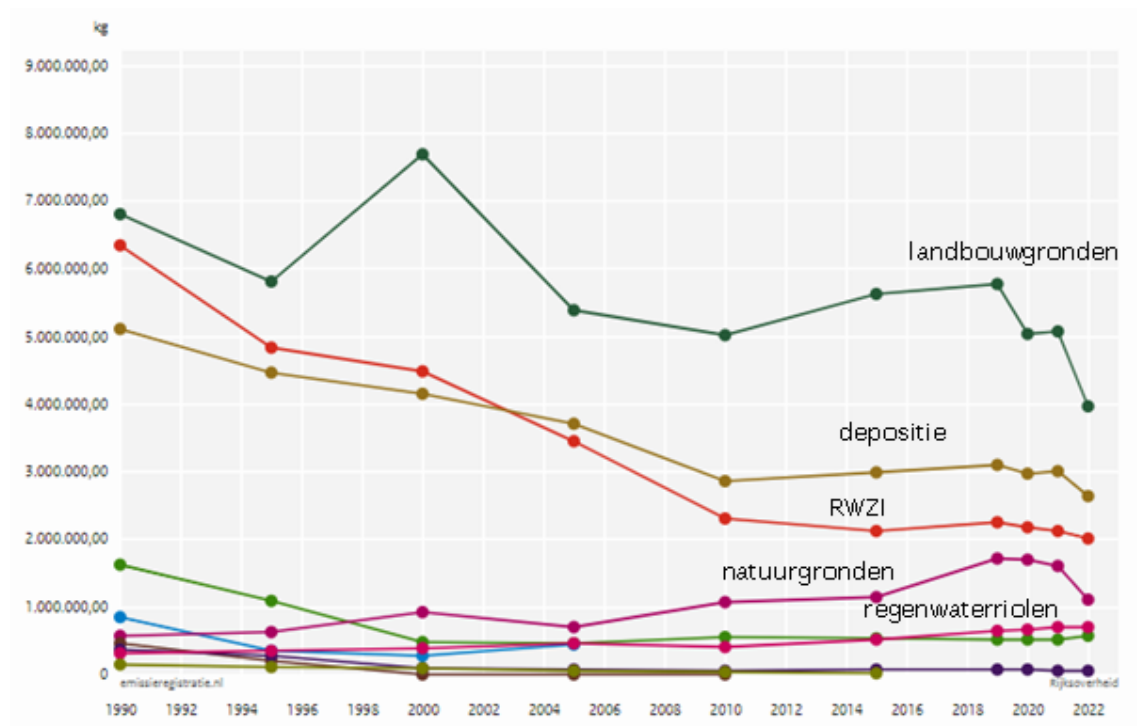
Nutriënten

Sinds de jaren negentig zijn de hoeveelheden stikstof en fosfor in grond- en oppervlaktewater sterk gedaald, maar deze daling is sinds 2012 gestopt voor oppervlaktewater, zie Figuur 2 en Figuur 3.

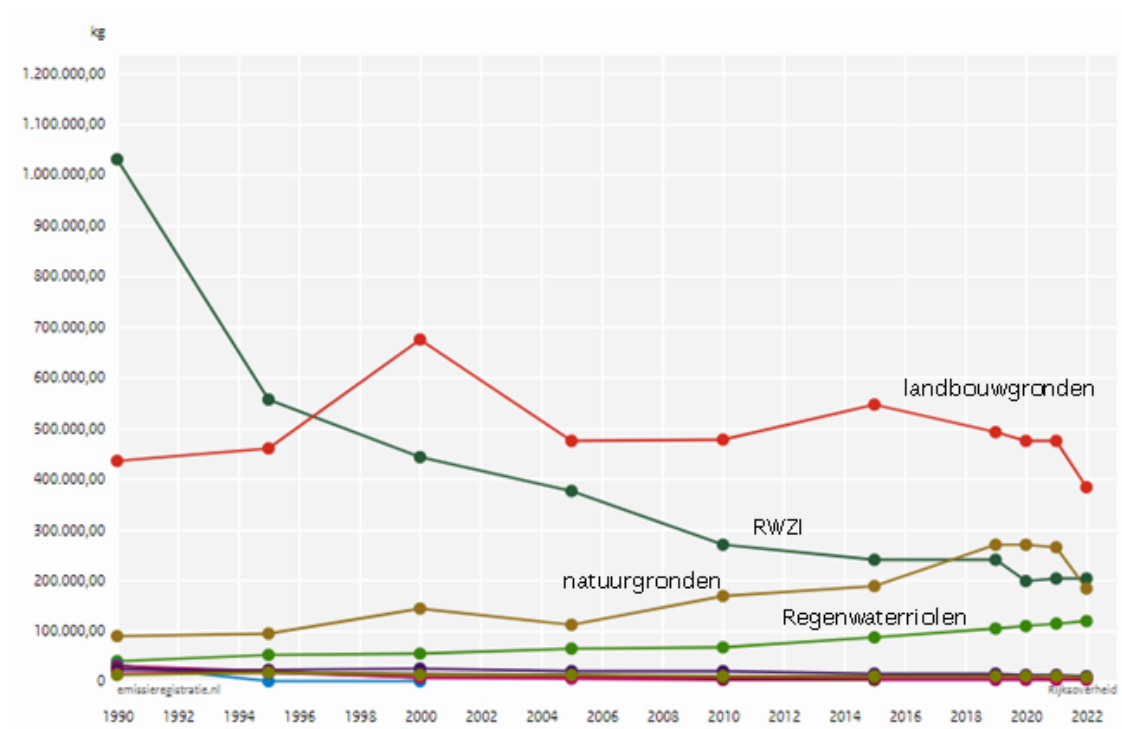
De belangrijkste bronnen en oorzaken voor de hoge nutriëntenconcentraties zijn:

- **Landbouw:** ongeveer de helft van de nutriëntenbelasting komt uit de landbouw, voornamelijk door af- en uitspoeling van meststoffen en stikstofdepositie uit de lucht (zie Figuur 2).
- **Rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's):** hoewel hun aandeel in de totale nutriëntenbelasting lager is, kunnen RWZI's nog steeds een belemmering vormen voor het halen van de normen.
- **Achtergrond belasting:** in Noord-Holland komt van nature veel stikstof en fosfor in de bodem voor. Deze is niet of nauwelijks beïnvloedbaar en zorgt ervoor dat normen moeilijker haalbaar zijn. Hiervoor vindt nog een correctie plaats bij het volgende stroomgebiedbeheerplan. (deze is niet terug te zien in Figuur 2 en Figuur 3).

Met modellen wordt berekend in welke mate de concentraties van stikstof en fosfor in het water verminderd moeten worden om helder water te krijgen. Dit is bijvoorbeeld belangrijk voor de groei van waterplanten. Dit omslagpunt wordt ook wel kritische belasting genoemd. Alle meren, sloten en rivieren vertonen unieke kenmerken, en de kritische belasting verschilt per waterlichaam. Als de natuurlijke (niet beïnvloedbare) achtergrondbelasting hoger is dan de kritische belasting, kunnen we de doelen voor helder water niet bereiken. Het verminderen van de door mensen veroorzaakte vervuiling verbetert de biologische waterkwaliteit dan niet.

Figuur 2 Top 10 Emissie van N-totaal op oppervlaktewater voor provincie Noord-Holland (<https://data.emissieregistratie.nl/top10>):

Figuur 3 Top 10 Emissie van P-totaal op oppervlaktewater voor provincie Noord-Holland (<https://data.emissieregistratie.nl/top10>):

Specifiek verontreinigde stoffen

Specifiek verontreinigde stoffen maken onderdeel uit van de ecologie en zijn op nationaal niveau genormeerd. De normen voor deze stoffen dienen in 2027 te worden gehaald.

Tabel 2 Overschrijdende specifiek verontreinigde stoffen in de provincie Noord-Holland

KRW specifiek verontreinigde stoffen

Stoffen	# WL niet voldoet	stoftype	mogelijke bron*
<i>arseen</i>	89	metalen	landbouw, rwzi, verkeer en vervoer en natuur
<i>kobalt</i>	81	metalen	landbouw, natuur
<i>seleen</i>	76	metalen	atmosfeer, buitenland, rwzi
<i>ammonium</i>	75	ammonium	landbouw, rwzi, directe lozingen industrie
<i>lambda-cyhalothrin</i>	35	bestrijdingsmiddel	landbouw
<i>zilver</i>	30	metalen	zout grondwater
<i>zink</i>	25	metalen	rwzi, verkeer en vervoer, landbouw, natuur
<i>imidacloprid</i>	20	bestrijdingsmiddel	consument, landbouw
<i>boor</i>	18	metalen	grondwater, glasvezel, landbouw
<i>uranium</i>	11	metalen	landbouw, natuur
<i>esfenvaleraat</i>	10	bestrijdingsmiddel	landbouw
<i>benzo(a)antraceen</i>	7	PAK's	verbranding fossiele brandstoffen
<i>vanadium</i>	5	metalen	rwzi, verkeer en vervoer
<i>trichloorfon</i>	4	bestrijdingsmiddel	Insecticide in land- en tuinbouw
<i>chryseen</i>	4	PAK's	verkeer en vervoer, industrie (verbranding fossiel)
<i>methyl-metsulfuron</i>	4	bestrijdingsmiddel	onkruidverdelger op weidegrond
<i>carbendazim</i>	1	bestrijdingsmiddel	fungicide Landbouw stad
<i>barium</i>	1	metalen	grondwater
<i>koper</i>	1	metalen	landbouw

* hoofdzakelijk bepaald via emissieregistratie.nl

Daarnaast zijn er ook nog een aantal stoffen die niet toetsbaar zijn (voornamelijk gewasbeschermingsmiddelen en in mindere mate metalen). Deze niet-toetsbare stoffen zijn stoffen met een lagere waterkwaliteitsnorm dan de analytische bepalingsgrens. Het eerder genoemde KRW-impulsprogramma is ook van toepassing op de specifiek verontreinigde stoffen.

1.5 Grondwater

De toestand van de grondwaterlichamen wordt vastgesteld aan de hand van zes KRW-testen. Er worden drie basistesten uitgevoerd voor de 23 grote interprovinciale grondwaterlichamen:

chemie, waterbalans en zoutintrusie. Daarbinnen worden drie regionale deeltesten uitgevoerd voor grondwaterafhankelijke beschermde gebieden: oppervlaktewateren, natuurgebieden en drinkwaterwinningen. De toetsing van het grondwater gebeurt eens per 3 jaar. Vaker toetsen heeft geen zin vanwege de traagheid van het grondwatersysteem. De resultaten van de meest recente toetsing staan in de [factsheets](#) behorend bij het nationale SGBP3 2022–2027. Specifiek voor Noord-Holland zijn de resultaten ook beschreven in hoofdstuk 3 van [Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022–2027](#).

Van de vier grondwaterlichamen die deels in Noord-Holland liggen is alleen het grondwaterlichaam duin Rijn-West in een slechte toestand. In dit grondwaterlichaam is in meer dan 20% van de meetpunten een overschrijding van de drempelwaarde van fosfaat gemeten. Uit nader onderzoek [Fosfaatoverschrijding Duin Rijn-West](#) dat intussen is uitgevoerd komen drie regio's naar voren met verhoogde concentraties: Hillegom-Lisse, Den Haag en Heemskerk-Castricum. De verhoogde fosfaatconcentraties in het laatste gebied hebben waarschijnlijk te maken met historische mariene invloeden.

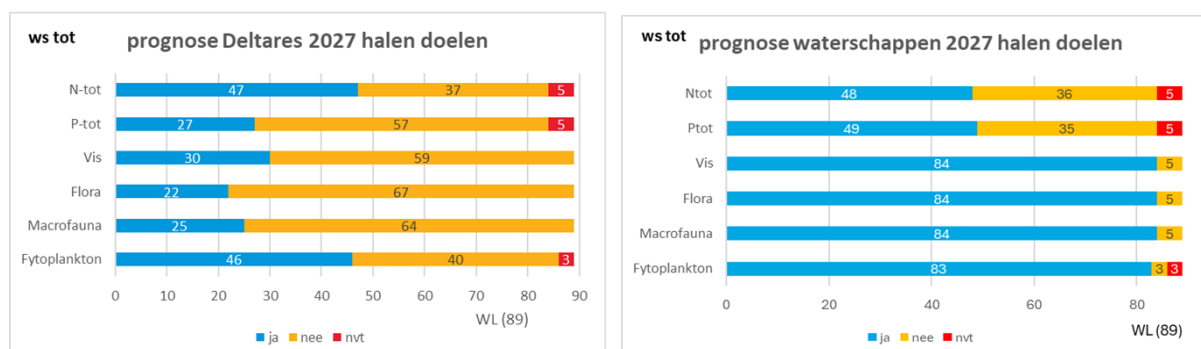
Figuur 4. [Oordeel kwaliteit grondwaterlichamen](#)

2. Prognose

2.1 Oppervlaktewater

Voor de tussenevaluatie is een prognose uitgevoerd voor de biologische-parameters en nutriënten voor de oppervlaktewaterlichamen. Deze is gedaan door het adviesbureau Deltares. Ook hebben de waterschappen een voorspelling gedaan. De prognose door de waterschappen is optimistischer dan het onderzoek van Deltares. Dit wordt mede veroorzaakt door regionale

maatregelen die niet doorgerekend kunnen worden door Deltares en expert-kennis van de regionale waterbeheerders.

Figuur 5. prognose biologische parameters en nutriënten.

De afzonderlijke prognoses per waterschap zijn opgenomen in de bijlage 2.

2.2 Grondwater

De prognose voor 2027 is vanwege de trage stroming van het grondwater vergelijkbaar met de huidige situatie. Om de overwegend goede toestand van het grondwater te behouden is het wel van belang dat de 23 maatregelen die zijn opgenomen in Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022–2027 worden uitgevoerd. Deze zijn intussen allemaal in uitvoering of vergaand in voorbereiding. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn het saneren en beheersen van (historische) verontreinigingen die drinkwaterwinningen bedreigen, maatregelen in natuurgebieden en de toenemende vraag naar drinkwater. Specifiek voor dit laatste knelpunt hebben drinkwaterbedrijven het [Actieprogramma's beschikbaarheid drinkwaterbronnen](#) opgesteld. De provincie participeert in de uitvoering van de actieprogramma's en levert een financiële bijdrage aan onderzoeken vanwege het innovatieve karakter en de betekenis voor het grondwaterbeleid. Intussen lopen er vergunningprocedures voor uitbreiding drinkwaterproductie door PWN in Heemskerk en door Waternet in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Een goede afstemming tussen twee prioritaire KRW- thema's, natuur en drinkwater, is hier belangrijk.

Tabel 3.3 prognose grondwater 2027, bron: koepeldocument

		basistoetsen		
(deel)				
stroomgebied	grondwaterlichaam	chemie	waterbalans	zoutintrusie
Rijn-West	Deklaag Rijn-West	vrijwel zeker *	vrijwel zeker	vrijwel zeker
Rijn-West	Duin Rijn-West	redelijk zeker	vrijwel zeker	vrijwel zeker
Rijn-West	Zand Rijn-West	vrijwel zeker	vrijwel zeker	vrijwel zeker
Rijn-West	Zout Rijn-West	vrijwel zeker	vrijwel zeker	vrijwel zeker

* De chemie-trend is negatief. Het resultaat van de deelttest 'chemie-trend' is niet bepalend voor het toestandsoordeel maar moet als signalering met een zwarte stip op de kaart worden aangegeven (i.v.m. standstill-beginsel).

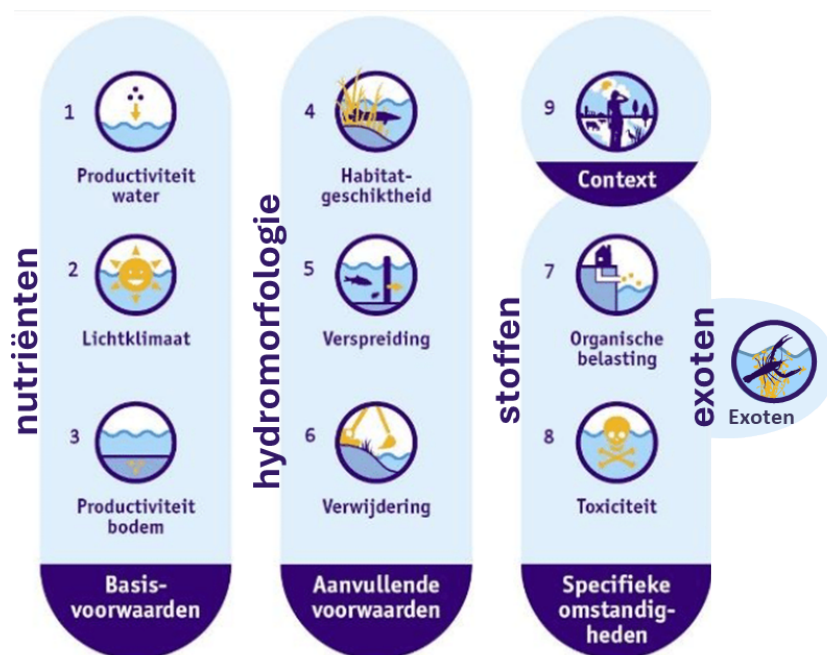
In tabel 3. is de prognose voor 2027 weergegeven voor de kwaliteit (chemie), kwantiteit (waterbalans) en zoutintrusie van het grondwater. Voor chemie is de trend negatief. Dit houdt in dat er steeds meer stoffen in het grondwater worden aangetroffen waaronder medicijnresten en meer industriële stoffen. We noemen dit ook wel de vergrijzing van het grondwater. De kwaliteit van het grondwater valt nog wel binnen de norm maar gaat door de vergrijzing achteruit. Vanwege het niet achteruitgangsbeginsel van de KRW is dit wel een aandachtspunt.

3. Provinciale maatregelen

De huidige toestand van de kwaliteit van het oppervlaktewater in de provincie Noord-Holland en de naderende deadline van de Kaderrichtlijn Water voor het op orde brengen van de waterkwaliteit vraagt om actie van de provincie Noord-Holland: welke maatregelen kunnen we de komende jaren nog extra uitvoeren bovenop de maatregelen die we al nemen? De maatregelen (zowel voor oppervlakte- als grondwater) die de provincie al treft zijn opgenomen in het Regionale Waterprogramma (RWP) 2022 –2027. Anderhalf jaar geleden hebben we in de voortgangsrapportage over het RWP over de stand van zaken van de uitvoering gerapporteerd. Hieronder gaan we in op mogelijke aanvullende maatregelen die de provincie kan treffen. Het is hierbij goed om te melden dat het voor oppervlaktewater voornamelijk andere partijen dan de provincie zijn die de maatregelen treffen. Deze partijen zijn de rijksoverheid (generiek beleid op gebied van stoffen en nutriënten) en waterschappen (inrichtingsmaatregelen waterlichamen, vismigratie, toezicht en handhaving etc.). De provincie heeft relatief gezien dus maar een beperkte rol bij het treffen van maatregelen voor verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater. Desalniettemin zijn alle bij de KRW betrokken partijen eraan gehouden om zelf alle mogelijke maatregelen te nemen waar men verantwoordelijk voor is.³

Zoals eerder in deze rapportage aangegeven zijn er een aantal belangrijke oorzaken die ervoor zorgen dat de waterkwaliteit niet op orde is. Dit zijn teveel nutriënten en de normoverschrijding van prioritaire en specifiek verontreinigde stoffen. Het is dus zaak maatregelen te treffen om het nutriëntengehalte terug te dringen en vervuiling door stoffen tegen te gaan. Naast nutriënten en stoffen zijn ook de inrichting van oppervlaktewaterlichamen (hydromorfologie) en schade van invasieve exoten (vooral rivierkreeften) factoren waardoor de waterkwaliteit onder de maat is. Zie figuur 7 hoe deze oorzaken effect hebben op de waterkwaliteit. Ook voor deze twee factoren moeten dus maatregelen worden genomen. De belangrijkste bronnen voor de uitstoot van nutriënten zijn de landbouw en de rioolwaterzuiveringen. Voor stoffen zijn dit de industrie, landbouw en diffuse bronnen. Aanvullende maatregelen zijn dus noodzakelijk op deze terreinen. Wat is het handelingsperspectief van de provincie hierin?

³ De provincie heeft als toezichthouder periodiek ambtelijk en bestuurlijk overleg met de waterschappen over de KRW en bespreekt daarbij onder andere de voortgang van de uitvoering van de maatregelen van deze organisaties. Het ministerie van I&W doet hetzelfde vanuit zijn toezichtrol op de provincies.

Figuur 6 De ecologische sleutelfactoren (ESF's) voor stilstaande wateren; aangevuld met exoten op basis van de Informatiebladen ecologische sleutelfactoren stilstaande en stromende wateren. Rapport 2018–24. STOWA, Amersfoort.

Om een overzicht te creëren is een indeling gemaakt op basis waarvan de provincie Noord-Holland meer of minder zeggenschap heeft, oftewel de mate van invloed. Dit zijn:

- onze eigen vaarwegen, kunstwerken (sluizen), gronden die in bezit zijn bij de provincie en al dan niet in pacht worden uitgegeven, de vergunningen van bedrijven waar wij bevoegd gezag voor zijn en de vergunningen voor grondwateronttrekking, ;
- De beschermde gebieden waarvoor de provincie bevoegd gezag is (Natura 2000 en grondwaterbeschermingsgebieden) en apart beleid voor heeft geformuleerd.
- De overige gebieden waarvoor de provincie de andere overheden als waterschappen of gemeenten instructies via de omgevingsverordening kan meegeven.

In het onderstaande schema is deze indeling afgezet tegen de factoren die de waterkwaliteit beïnvloeden. Dit leidt tot een lijst met alle mogelijke maatregelen die de provincie zou kunnen inzetten. Per maatregel is aangegeven wat voor soort maatregel (fysieke ingreep, stimulering, communicatie of governance) dit is en wat de status (al in uitvoering, voorstel, onderzoek) is.

Mate van invloed	Eigen gronden/water/bedrijven (incl. pacht)	Beschermde gebieden (N2000 en grondwaterbeschermingsgebieden)	Alle overige gebieden (Rijk, waterschappen en gemeenten)
nutriënten	• Verbod op gebruik van kunstmest (G) • Verbod op dierlijke mest of injecteren van mest (G) • Grotere bufferstroken waar effect is (G)	• Onderzoek verbod op gebruik van kunstmest (G) • Grotere bufferstroken waar effect is (G)	• Aanwijzen bufferstroken of teeltvrije zones waar effect is (G) • Grondgebruik aanpassen¹ (G)

Mate van invloed	Eigen gronden/water/bedrijven (incl. pacht)	Beschermde gebieden (N2000 en grondwater-beschermingsgebieden)	Alle overige gebieden (Rijk, waterschappen en gemeenten)
		Grondwater-maatregelen RWP (F)	- Signalering aan Rijk knelpunten (C) - GBDA (F) - Drukfactoren wegnemen (S,G)²
hydromorfologie	- Aanleg nvo's in vaarwegen (F) - Vispassages (schutten voor vis) 10 sluizen (F)	24 maatregelen in Natura 2000 gebieden (F)	- Landbouwportaal stimulering NVO's (S) - Subsidie GBDA (F) - Drukfactoren wegnemen (S,G)²
stoffen	- Aanpak indirecte lozingen bedrijven waar de provincie bevoegd gezag voor is (G) - Verbod op glyfosaat op eigen grond(G) - Uitbreiden met verbod op alle bestrijdingsmiddelen (G) of Alleen toestaan duurzame/biologische landbouw via (G)¹	- Onderzoek verbod op gebruik van gewasbeschermingsmiddelen of aanwijzen als gebied voor biologische landbouw (G)¹ - Verbod op gebruik van kunstmest of aanwijzen als gebied voor biologische landbouw (G)¹ - Grondwatermaatregel en RWP (F)	- Aanwijzen bufferstroken waar effect is (G)¹ - Grondgebruik aanpassen waar veel normoverschrijding plaatsvindt (G) - Stimulering bovenwettelijke maatregelen verduurzaming sierteelt, bollenteelt, akkerbouw, glasteelt. individueel (S) - Stimulering bovenwettelijke maatregelen verduurzaming sierteelt, bollenteelt, akkerbouw, glasteelt. collectief (S) - Drukfactoren wegnemen (S,G)²
Exoten			- Stimulering onderzoek beheer rivierkreeften (S) - Aandringen bij Rijk over handelingsperspectief rivierkreeften voor waterbeheerders(C) - Communicatie met burgers over exoten(C)

¹ Grondgebruik aanpassen kan middels: **Omgevingsplan** (Maatwerkregels milieubelastende activiteiten, Aanscherpen bruidsschat), **Omgevingsverordening** (Instructieregels, Rechtstreeks werkende regels), **Vorbereidingsbesluit**, **Waterschapsverordening** en **Projectbesluit** en **overige instrumenten** (nadeelcompensatie, gedoogplichten en onteigening).

² Mogelijke drukfactoren uit de analyse van de waterlichamen, zie bijlage 6

Groen: al in uitvoering	F): Fysieke maatregelen
Oranje: voorstel	(S): Stimulering: bovenwettelijk bijv. landbouwportaal
Blauw: nog onderzoeken?	(C): Communicatie: intern (ambtelijk en bestuurlijk) en extern
	(G): Governance: Wet- en regelgeving (o.a. omgevingsverordening) waterschappen en gemeenten

3.1 Voorstel aanvullende maatregelen

Zoals uit het overzicht blijkt treft de provincie al diverse soorten maatregelen in de drie verschillende gebieden, in **groen** aangegeven. Er zijn echter meer maatregelen die we kunnen treffen. De maatregelen in **oranje** willen we in ieder geval gaan uitvoeren. De provincie Noord-Holland heeft een aantal bevoegdheden en verantwoordelijken voor de uitvoering van haar taken voor de Kaderrichtlijn Water in grondwaterbeschermingsgebieden en Natura2000 gebieden. Zo kan zij bijvoorbeeld overgaan tot het instellen van een beperking op het gebruik van bepaalde middelen (gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest) in deze gebieden. Het inzetten van deze bevoegdheden is ingrijpend en heeft mogelijk financiële en economische consequenties. Daarom gaan we onderzoeken of de inzet van dit instrument proportioneel en effectief is. In dit onderzoek beschouwen we de verwachte landbouwkundige, niet-landbouwkundige en economische gevolgen (kosten) van zo'n generiek verbod en de verwachte verbetering van de (grond)waterkwaliteit in de gebieden als gevolg van afname van (de concentratie van) bestrijdingsmiddelen en nutriënten in het (grond)water (baten). We onderzoeken per gebied het landgebruik en het landbouwkundig en niet-landbouwkundig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. We analyseren de monitoringsgegevens van meetpunten in de gebieden, en bij grondwaterbeschermingsgebieden bekijken we de uitspoelingsgevoeligheid van de bodem en het transport van stoffen via grondwaterstroom. Tot slot maken we een analyse van de milieukundige impact. Met de uitkomsten van dit onderzoek kunnen we beoordelen of het proportioneel en effectief is om een verbod op te nemen in onze omgevingsverordening of dat we onze middelen effectiever op een andere manier kunnen inzetten om de waterkwaliteit te verbeteren.

Voor de goede orde niet alleen de provincie Noord-Holland overweegt om de omgevingsverordening in te zetten voor het verbeteren van de waterkwaliteit. Meerder provincies hebben de intentie om dit instrument in te zetten. Het is voor de provincies een van de mogelijkheden om doelbereik van de KRW dichterbij te brengen. Vanuit de rijksoverheid wordt daarnaast nadrukkelijk naar de provincies gekeken of wij al onze bevoegdheden wel gebruiken voor de verbetering van de waterkwaliteit.

Zoals u weet onderzoekt het college een breder handelingsperspectief omtrent gewasbeschermingsmiddelen. Dit specifieke voorstel is daarvan niet afhankelijk. Het college stelt daarom voor om dit onderzoek nu al voor te bereiden. Wij zullen u in een later stadium nader

informereren over de uitkomsten van het onderzoek en de eventuele verdere uitwerking van het beleid.

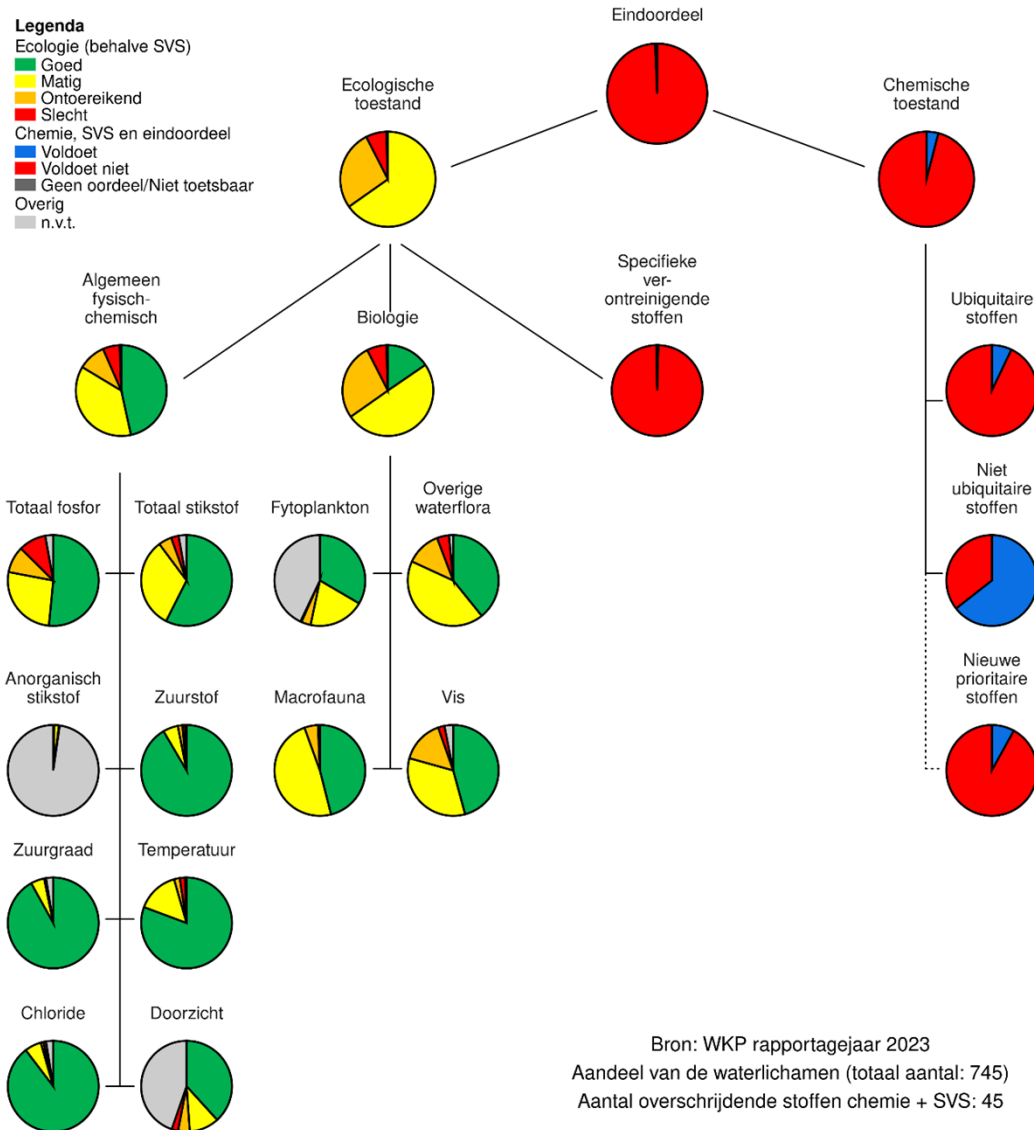
Tot slot zien we nog kans om een aantal aanvullende maatregelen te treffen die moeten bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Het betreft een aantal onderzoeks-, stimulerings- en communicatiemaatregelen. Deze maatregelen willen we generiek maar ook gebiedsspecifiek inzetten. Zoals bijvoorbeeld in het reeds gestarte project in polder De Drieban in West Friesland waar we samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de LTO een gebiedsproces opstarten om de landbouw in dit gebied verder te verduurzamen en zo te voldoen aan onder andere de doelen op het gebied van water en bodem.

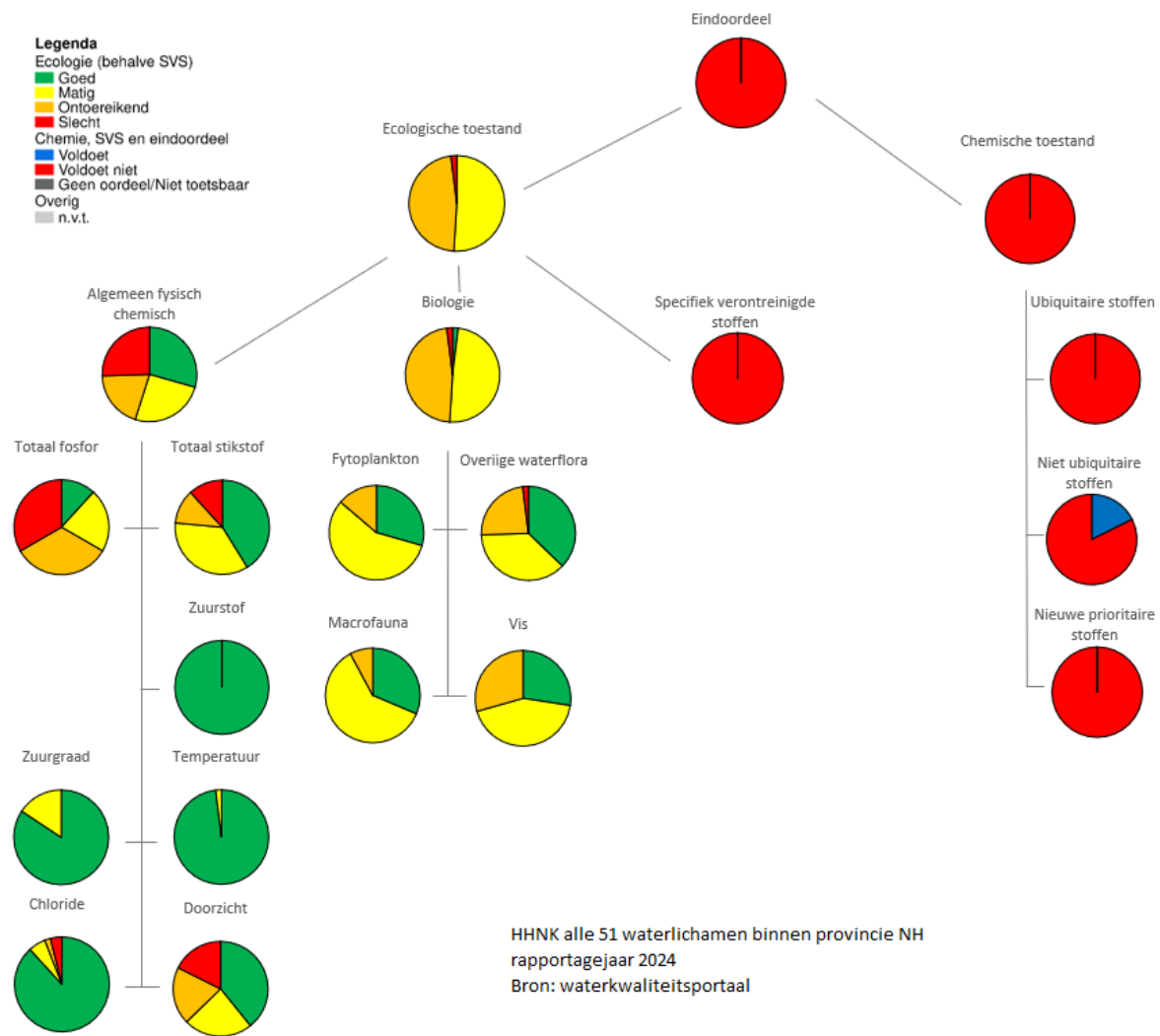
In **blauw** zijn maatregelen opgenomen die ook nog nader onderzoek vragen en waar we in later stadium een afweging over kunnen maken. Het betreft hier onder andere de inzet van onze omgevingsverordening in de overige gebieden. Dit onderzoek moet inzicht bieden waar deze maatregelen eventueel effect kunnen hebben en wat de gevolgen van een dergelijk besluit zijn. Wij doen dit onderzoek samen met de waterschappen.

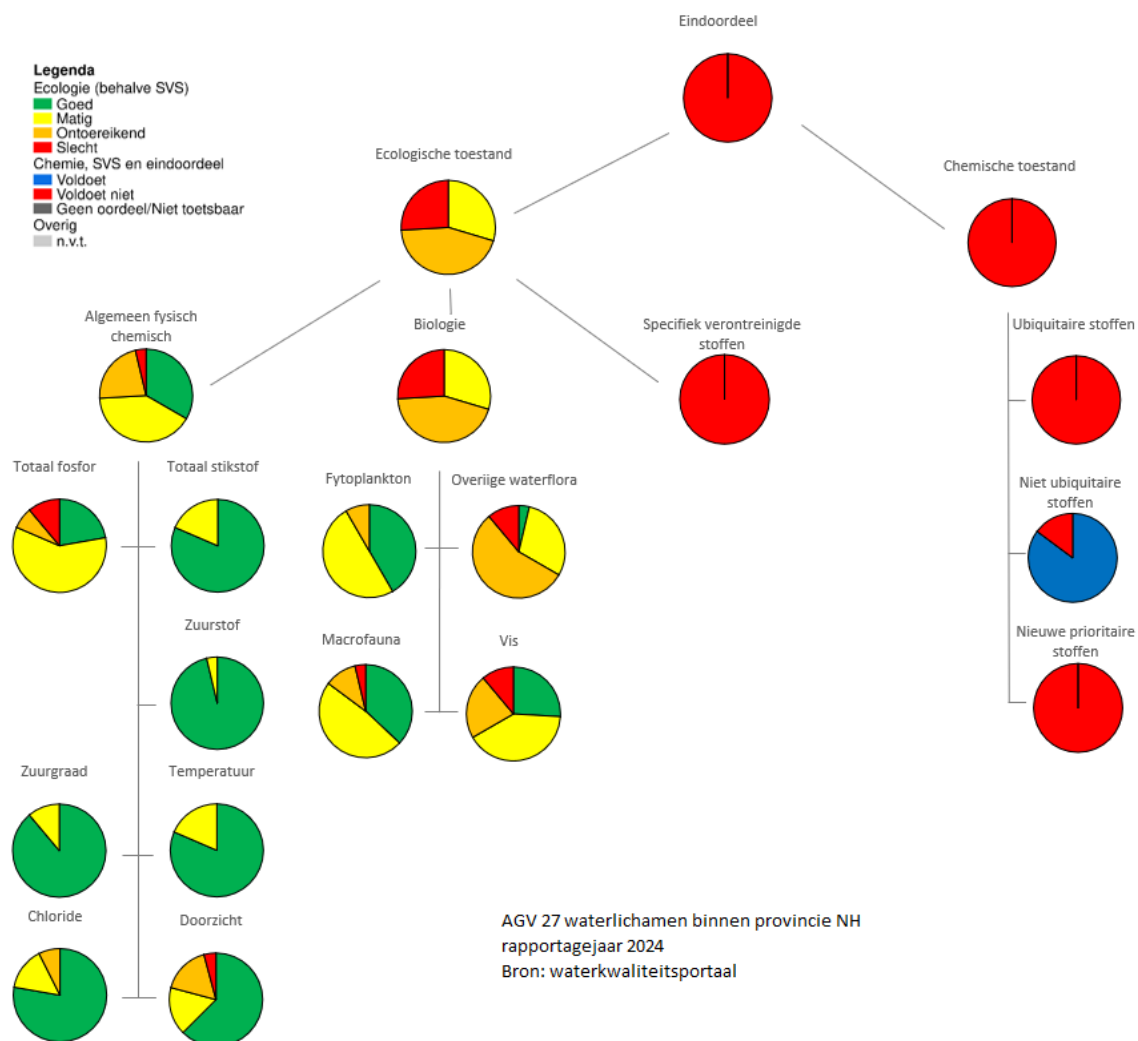
Met deze aanvullende maatregelen spant de provincie zich verder in om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Samen met de maatregelen die de andere partijen (gaan) treffen komt het doelbereik van de KRW dichterbij. Of we de doelen ook daadwerkelijk gaan halen in 2027 blijft de vraag. De verwachting is in ieder geval dat ook na 2027 maatregelen nodig zijn om de waterkwaliteit te verbeteren en vervolgens blijvend op orde te houden.

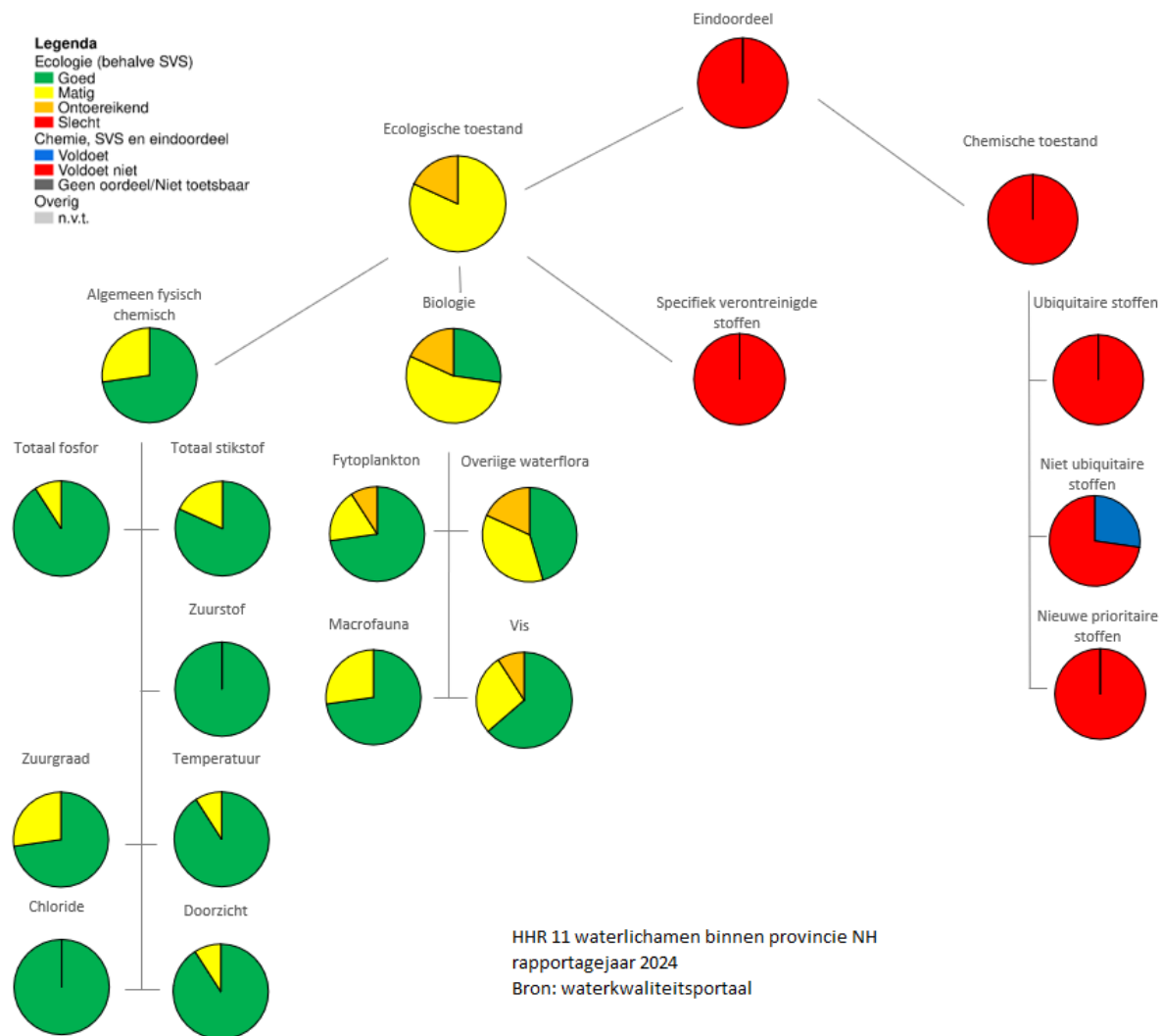
BIJLAGE 1 Landelijke en provinciale beoordeling

KRW-oordeel rapportagejaar 2023 - voor alle KRW-waterlichamen in Nederland

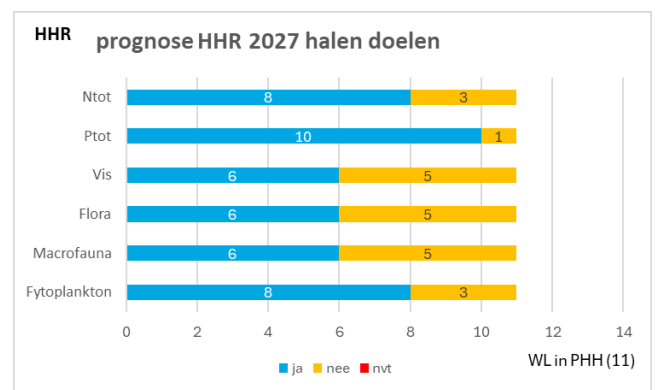
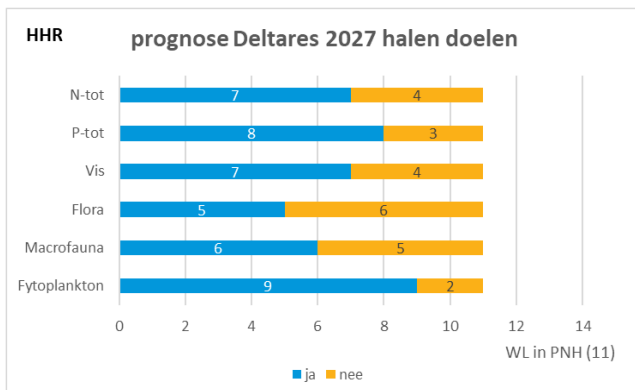
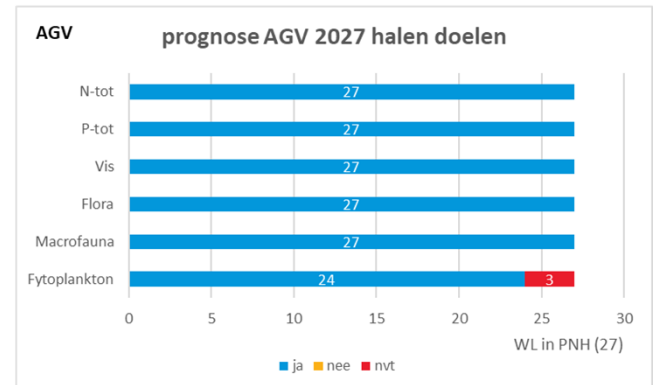
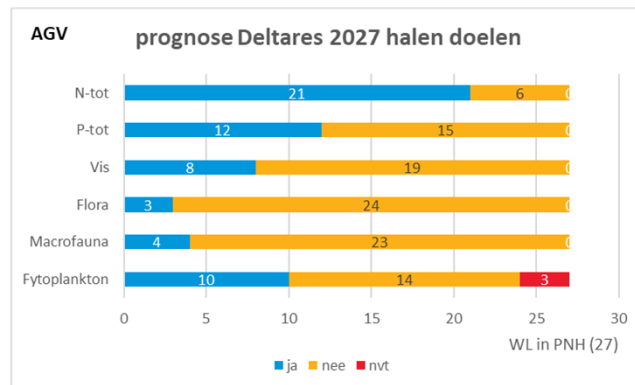
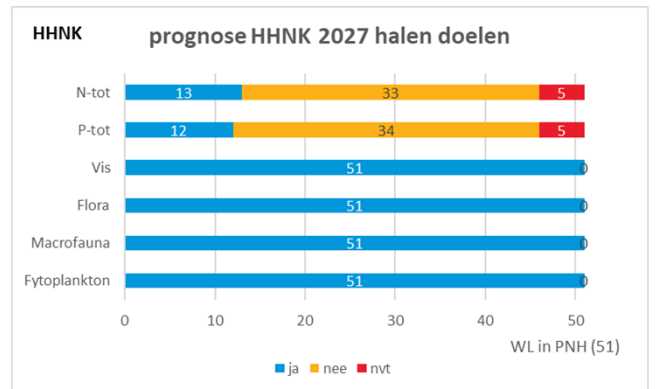
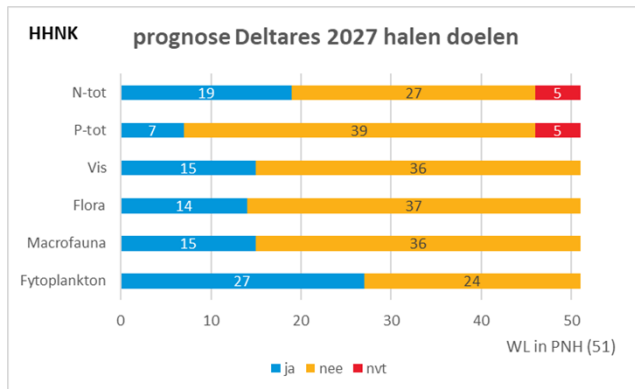

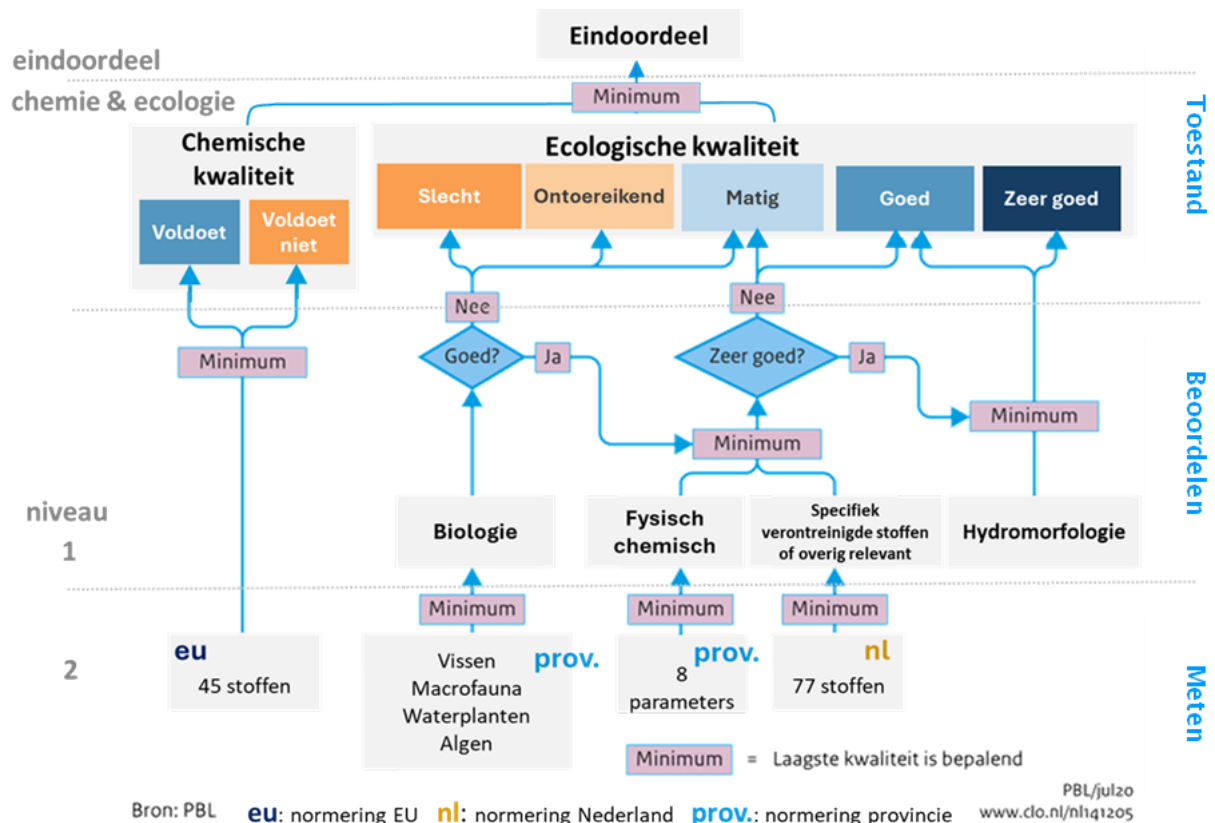

BIJLAGE 2. Prognose doelbereik

In de onderstaande grafieken wordt de prognose voor 2027 aangegeven hoeveel waterlichaam de doelen wel (ja) halen en hoeveel niet (nee). De linker grafiek geeft de prognose aan die Deltares heeft bepaald en rechts de prognose van het waterschap zelf.

BIJLAGE 3. Beoordelingsmethodiek KRW oppervlaktewateren

Dashboard provincie Noord-Holland:

https://geoapps.noord-holland.nl/dashboards/2024_002_KRW.htm

Dashboard Landelijk:

royalhaskoningdhv.shinyapps.io/Dashboard-KRW-tussenevaluatie/

Kaartviewer Informatiehuis Water:

<https://wkp.rws.nl/geoviewer/water-guideline-views/>

